

Doc. PhDr. Miloš Šlepecký, CSc. UKF, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, Katedra psychológie, Kraskova 1, Nitra

Liptovský Mikuláš 18. 3. 2021

Titl.

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE, FILOZOFICKÁ FAKULTA

Dekanát

Gondova 2,

811 02 Bratislava 1

Vec: Posudok na prácu: Paranoja – od psychopatológie po neurobiológiu

Autor: PhDr. Michal Hajdúk, PhD

Práca autora sa zaoberá dôležitým psychopatologickým fenoménom, ktorý hoci je už dlhodobo skúmaný stále nie sú objasnené jeho mechanizmy vzniku a možnosti ovplyvnenia. Práca je kombináciou spracovanej literatúry a výstupu štyroch riešených výskumných projektov. Má 155 strán vrátane 345 citácií relevantnej literatúry.

Literárna časť je prehľadne spracovaná, logicky skĺbená a štruktúrovaná. Popisuje paranoju ako symptóm, nozologickú jednotku a kontinuum, prehľadne popisuje súčasné teoretické modely perzekučných bludov a zaraďuje paranoju ako prejav do jednotlivých diagnostických okruhov.

V časti prostredie versus genetické vplyvy by podľa môjho názoru bolo prospešné popísať genetické riziká jednotlivých diagnostických kategórii podľa najnovších výskumov.

Ďalšie časti práce sa venujú sociálnemu stresu, reguláciám emócií a sebaobrazu, sociálnym kogníciám a kognitívnym skresleniam. K teórii Expressed emotions by som uviedol, že stresujúce môže byť nielen prostredie, ktoré výrazne prejavuje emócie, ale aj prostredie veľmi chudobné na podnety. Oceňujem tiež zmienku o význame a možnosti použitia virtuálnej reality a to, že práca zachytáva najnovšie teoretické prístupy Dr. Kahnemanna a jeho kolektívu a ako cennú považujem stať o unáhlených záveroch.

Pri zmienke o metakognitívnom tréningu mi chýba zmienka o tom, že tento tréning je aj v slovenskom jazyku a jeho prekladateľom je PhDr. D. Kotrč.

V kapitole o traumatických zážitkoch a vzťahovej väzbe mi chýba výraznejšie zdôraznenie potrieb v ranom detstve a dopadu ich neuspokojenia na neskorší vývin. Podľa Roediger , Stevens a Brockman (2018), práca Contextual Schema therapy sú uvádzané dve základné potreby. Je potreba bezpečného pripútania /attachment/, alebo vytvorenia vzťahu, ktorá fyziologicky zodpovedá parasympatikovej aktivácii ANS a na druhej strane je potreba seba-presadenia /assertivity) včítane autonómie, kompetencie a kontroly, ktorá fyziologicky zodpovedá sympatikovej aktivácii ANS. Frustrácia potrieb bezpečného pripútania vedie k emóciám strachu, alebo smútku. Frustrácia potreby presadenia alebo kontroly vyvoláva odpor (znehutenie) alebo hnev. Radosť indikuje že poplachový systém bol úspešne skludnený a že všetky potreby boli primerane naplnené.

Bolo by podľa mňa zaujímavé prepojiť tento koncept s neskorším vznikom paranoidných ideácií. Chápem však, že práca bola napísaná skôr a nemusí zachytávať tieto trendy.

Podnetnú vnímam tiež kapitolu venovanú spánku, ktorá ukazuje, že paranoidné symptómy vznikajú v spánkovej deprivácii veľmi rýchlo.

Pre psychológov je tiež užitočná kapitola popisujúca meracie nástroje paranoidných myšlienok. Túto časť by bolo vhodné aplikovať do v súčasnosti vypracovaných štandardných diagnostických a terapeutických postupov.

Záver:

Monografia podáva aktuálny prehľad o danej problematike s vloženými výskumnými zisteniami autora, ktorý je dlhodobý a vedecky prínosný. Autor preukázal schopnosť získať relevantné literárne údaje, dokázal ich systematizovať a podať v zrozumiteľnej, avšak stále vedeckej forme. Cenné na monografii je to, že je nielen užitočným odborným textom jasne a zrozumiteľne popisujúcim problematiku, ale môže slúžiť aj ako praktický nástroj pre odborníkov, ktorý sa problematike venujú v klinickej praxi.

Na základe preštudovania predloženej habilitačnej monografie „Paranoja – od psychopatológie po neurobiológiu“ k habilitačnému konaniu navrhujem, aby bol PhDr. Michalovi Hajdúkovi, PhD po úspešnej obhajobe udelený vedeckopedagogický titul „docent“ v odbore psychológia.

doc. PhDr. Miloš Šlepecký, CSc.